

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

פְּרֻשָּׁת בְּהֵעֶלְתָּהּ

הפטרה: רוני ושמוי

י"ט סיון תשע"ה

יציאת השבת ר"ת 21:11

גיליון 341

יציאת השבת:

20:30

ירושלים: 20:24

כניסת השבת:

19:15

ירושלים: 19:07

שתהא השלהבת עולה מאליה
הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

הפרשה פותחת בציווי לאהרון הכהן להדליק את נרות המנורה. וברש"י עמד על הלשון: "בהעלותך את הנרות" ולא בהדליקך את הנרות, ופירש שני פירושים: "בהעלותך – על שם שהלהב עולה כתיב בהדלקתן לשון עליה, שצריך להדליק עד שתהא השלהבת עולה מאליה. ועוד דרשו רבותנו: מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב".

ידוע כי המנורה היא סמל החכמה ולימוד התורה בעם ישראל, ועל לימוד העם היו מצויים מקדם הכהנים. וכדברי הנביא (זכריה ב, ז): "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו, כי מלאך ה' צבאות הוא". ומטעם זה תלה הכתוב את בריחת הרוצח בשגגה לעיר מקלט בכהן הגדול, "וישב בה עד מות הכהן הגדול". כי הוא אחראי לחינוך העם ובשלו באה תקלה זו. ואולם אחריות זו כיום מוטלת על כל מחנך בעם ישראל, וגם ההורים אינם פטורים מכך, ובא הכתוב ללמדנו כיצד יש לחנך.

לפי פירוש רש"י, ההוראה הנלמדת היא מהדרך שבה היה הכהן מדליק את הנר, שיהא ממתין עד שתהא השלהבת עולה מאליה ואל יסיר ידו קודם לכן. כך ישנה חובה ללמד את התלמידים עד שתהא שלהבת לימוד התורה עולה מאליה בלבם. מן הדימוי של התלמיד לשלהבת נוכל ללמוד, כי נפשו של הנער תמיד שואפת לעלות למעלה בהיותה נפש קדושה, חלק א-לוה ממעל, ורק רוחות פרצים המנשבות מזמן לזמן הן אלו המסיטות להבה זו מצד לצד, ואנו מצויים לשומרה שתבער יפה. רק אחיזתנו עד שתהא השלהבת עולה מאליה, תחרוט על לוח ליבם של ילדנו האהובים את ההליכה בדרך ה'.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שורוק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

המנורה – היחס לקיום מצוות

המנורה מבטאת את ענייני הרוח בעם ישראל, וכמו שאמרו בתלמוד (בבא בתרא כה, ב): "אמר רבי יצחק: הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין, וסימנך שלחן בצפון ומנורה בדרום". סיפור מעשה המנורה עשוי ללמד אותנו את היחס לקיום תורה ומצוות וכדלהלן:

א. שכר המצטער על דבר מצווה שנמנעה ממנו:

רש"י בתחילת הפרשה שואל: "למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים? ומתריץ: לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו שלא היה עימם בחנוכה לא הוא ולא שבטו. אמר לו הקב"ה: חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות".

סמיכות הפרשיות מלמדת אותנו את שכר המצטער על דבר מצווה שנמנעה ממנו. אהרן לא השתתף בחנוכת הנשיאים, הוא יכל לומר: משמים לא רצו, מה יש ביכולתי לעשות? ואולם הוא הצטער על כך מעומק הלב. צערו זה, על שלא זכה לכך באופן אישי ולא באופן כללי כשבט, הביאוהו לזכות במצווה תמידית!

ב. אין הביישן למד:

התורה מפרשת בעשיית המנורה: "זוה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרחה מקשה הוא כמראה אשר הראה ה' את משה בן עשה את המנורה". ופירש ברש"י על פי הכלל שכל מקום הכתוב בו 'זה' מורה באצבע: "זוה מעשה המנורה – שהראהו הקב"ה באצבע לפי שנתקשה בה לכך נאמר וזה".

כלומר, אפילו משה רבנו מקבל התורה בעצמו, כאשר לא היה ברור לו דבר מה בעשיית וקיום המצוות ביקש את סיועו של הקב"ה, ואכן הקב"ה מסייע לו.

ג. סיוע בעשיית המצווה:

הקב"ה מסייע למשה בהבנת צורתה של המנורה, אך לא רק בכך. וכך מפרש רש"י על הפסוק: "בן עשה את המנורה – מי שעשאה. ומדרש אגדה על ידי הקב"ה נעשית מאליה". כלומר, העשייה עצמה נעשית על ידי הקב"ה, וגם נוכל לשלב בין הפירושים, כי אמנם נעשתה בידי אדם, אך בסיועו של הקב"ה.

ד. מעלה לפני המנורה:

לפי פירוש אחד ברש"י על המילה בהעלותך, מדוע נאמר בהעלותך ולא בהדליקך: היתה מעלה [מדרגה] לפני המנורה, שעליה הכהן היה עולה ועומד ומטיב את הנרות. אין הכוונה רק לצורת המבנה שהיתה במקדש, אלא יש לראות בזה הוראה לכל מתנדב, שראשית צריך הוא לעלות במעלה בעצמו ורק לאחר מכן להטיב את הנרות ולהדליקן. כלומר, רק מי שתיקן קודם את עצמו יכול ללמד אחרים. וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק דלעיל: "אם דומה הרב למלאך – ילמדו תורה מפיהו ואם לא, לא". הדוגמא האישית של המתנדב היא היסוד לחינוך אמיתי, וקודמת לכל דרישה מהתלמידים לעמוד בסטנדרטים חינוכיים כלשהם.

זיעש בן אהרון – מלמד שלא שינה

המנורה כסמל המדינה

ה. התלהבות בעשיית מצווה תמיד:
 על הכתוב: 'זיעש בן אהרן, אל מול פני המנורה העלה נרותיה, כאשר ציוה ה' את משה'. הביא רש"י את לשון הספרי: 'זיעש בן אהרן – להגיד שבחו של אהרן שלא שינה'. ואולם יש לשאול על פירוש זה וכי יעלה על הדעת, שצדיק כאהרון הכהן, ישנה חלילה מציווי ה' כלשהו? אלא שמדרך העולם שהעושה מצווה בפעם הראשונה מתלהב בכל ישותו, אולם בכל פעם שהוא חוזר על פעולה זו הולכת ופוחתת התלהבותו. לפיכך מציין הכתוב שאף על פי שהיה אהרון מיטיב ומדליק את המנורה מידי יום לא שינה דבר מאופן קיום המצווה בפעם הראשונה, באותה התלהבות ובאותה הקדושה.

ו. לא שינה מרוב התלהבות:

עוד יש לומר, כי פעמים שהתלהבות יתר גם היא פוגעת בקיום המצווה בדקדוקיה. וכך מסופר על אחד האדמורי"ם שהיה מקיים מצוות הדלקת נרות חנוכה בשמחה ובהתלהבות גדולים כל כך, עד שמרוב שמחתו היו נרות השמן נשפכים ומרוב דבקותו לא שם לבו לכך. והנה על הארון הכהן מסופר שעל אף התלהבותו הגדולה בקיום מצוות הטבת הנרות והדלקתן לא שינה דבר מקיום המצווה ועשאה כתיקונה.

ז. על אף גדלותו לא שינה מאורחותיו:

פירוש נוסף, שאע"פ שזכה אהרון לקרבה מיוחדת לה' בעבודת המקדש בכלל ובהדלקת הנרות בפרט, לא שינה מאורחותיו ומהנהגותיו עם הציבור, וכדרכו אז היתה דעתו גם עתה מעורבת עם הבריות והמשיך לנהוג עמם כמקדם, וקיים את הנאמר עליו במסכת אבות והיה: "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".

ומכאן לאדם שזכה להתקרב לה' שלא יפרוש מן הציבור אלא יוסיף לקרבם אל עבודת ה' בשמחה ובנחת. וכמו אהרון שלא שינה את יחסיו עם בני האדם על אף הגדולה לה זכה.

ח. עד שתהא השלהבת עולה מאליה:

לפי הפירוש השני שפירש רש"י על המילה בהעלותך: "בהעלותך – על שם שהלהב עולה כתיב בהדלקתן לשון עליה, שצריך להדליק עד שתהא השלהבת עולה מאליה". ההוראה הנלמדת היא מהדרך שבה היה הכהן מדליק את הנר, שיהא ממתין עד שתהא השלהבת עולה מאליה ואל יסיר ידו קודם לכן. כך ישנה חובה ללמד את התלמידים עד שתהא שלהבת לימוד התורה עולה מאליה בלבם. מן הדימוי של התלמיד לשלהבת נוכל ללמוד, כי נפשו של הנער תמיד שואפת לעלות למעלה בהיותה נפש קדושה, חלק אלו' ממעל, ורק רוחות פרצים המנשבות מזמן לזמן הן אלו המסיטות להבה זו מצד לצד, ואנו מצווים לשומרה שתבער יפה.

דיני הדלקת נרות שבת

א. חייב כל אדם לפרוש מעשיית מלאכה ולהדליק נרות לכל הפחות חצי שעה קודם צאת הכוכבים. ואם אמרו בבית הכנסת מזמור שיר ליום השבת, אע"פ שעדיין יש זמן עד הלילה, מכל מקום חל שבת על המיעוט ואסורים בכל המלאכות. ואפילו מי שבא מעיר אחרת לכאן, חל עליו שבת מיד כשאמרו בציבור מזמור שיר ליום השבת. ובעיר שיש בה שני בתי כנסיות, אין אחד נגרר אחר חברו:

ב. מצוה להרבות בנרות לכבוד שבת. יש נוהגין להדליק עשרה נרות ויש מדליקין שבעה. ויש נוהגין להדליק כמספר אנשי הבית, ועל כל פנים ראוי שלא לפחות משני נרות כנגד זכור ושמור, ורק בשעת הדחק די בנר אחד. והיו ארוכים שידליקו לכל הפחות עד לאחר האכילה. ויהדר לקנות נרות יפים. דאמר רב הונא הרגיל בנר שבת להשתדל בו לעשותו יפה, הוויין לו בנים תלמידי חכמים, שנאמר כי נר מצוה ותורה אור, ע"י נר מצוה בא אור תורה. ולכן ראוי שתתפלל האשה בשעת הדלקה שיתן לה הקדוש ברוך הוא בנים זכרים מאירים בתורה, וטוב שתתן מקודם איזה פרוטות לצדקה. ואשה קשת רוח בגידול בנים או שאין לה כלל, סגולה שתאמר לאחר הדלקת הנרות ההפטרטה של יום ראשון של ראש השנה, וטוב שתבין מה שהיא אומרת ותאמר בכונה:

ג. מצוה מן המובחר להדליק בשמן זית. אף שמותר להדליק בנרות שעווה. וגם הפתילה יהדר שתהא מצמר גפן, כי בשאר דברים יש מהם שאינם כשרים. המדליק צריך שידליק עד שיאחו האש ברוב אותה פתילה היוצאת מן הנר, וכן בנרות העשויים משעווה צריך שיאחו האור ברוב הפתילה:

ד. כבר ידוע שכל המצות מברכין עליהן עובר לעשייתן, אבל בהדלקת הנרות לשבת, כיון שבהדלקה מקבלת האשה שבת על עצמה, והברכה הרי היא התחלה להדלקה, וא"כ אם תברך תחלה לא תוכל עוד להדליק, ועל כן היא מדלקת תחלה, וכדי שתהא הברכה עובר לעשייתן, פורשת ידיה כנגד פניה שלא תראה הנרות, ומברכת ומסירה את הידיים ורואה את הנרות והוי כאלו ברכה קודם ההדלקה וכך מנהג בנות אשכנז, וכן פסקו הבן איש חי והגר"מ אליהו, ואולם לדעת הגר"ע יוסף והילקוט יוסף על הספרדים לברך תחילה ואח"כ להדליק, ככל ברכת המצוות:

ה. מצות הדלקת הנרות חלה בין על האנשים בין על הנשים, אלא שהנשים מזהירות בה יותר מפני שהן מצויות בבית, ועוד מפני שהאשה כיבתה נרו של עולם, שהחטיאה לאדם הראשון והחשיכה נשמתו שקרויה נר כמ"ש נר ה' נשמת אדם, ולכן צריכה היא לתקן זאת בהדלקת הנרות לכבוד שבת. ולכן אם האשה בביתה, היא קודמת למצוה זאת. ומ"מ יש לאיש לסייע במצוה:

ו. נהגות הנשים שקודם הדלקת הנרות, רוחצות ולובשות בגדי שבת. ואשה שנתאחרה בעסקיה, שיש חשש שאם תרחץ ותלבש תוכל לבא לידי ספק חילול שבת, מצוה יותר שתדליק כמות שהיא מאשר תבוא ח"י לידי ספק חילול שבת. ואם הבעל רואה שהיא מתאחרת מלבוא, מצוה גדולה שידליק הוא:

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאה ציטרון הי"ד. ה"ה יצחק שושן הי"ד. שרה בת שמחה הי"ד. יצחק אילון הי"ד. מרים יהודה הי"ד. ציפורה יהושע לוי הי"ד. ביבה אלימלך הי"ד. ישי הלוי הי"ד. אורי חיים רווח הי"ד. עזר בן עישה הי"ד. תיקוה בת עוויה הי"ד. אלגרה בת ג'אן הי"ד. מול בת ענולה הי"ד. פנחס ורחי הי"ד. הראל בן אביגיל הי"ד. אילנה בת סליחה הי"ד. ישי ורחל לוי הי"ד. חנה בת זוהרה הי"ד.

להחזרת נעדרים צ"חל ושבויו ובהם: ארון שאול, גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יהודה כ"ן, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ד. לעילוי נשמת הנערים: אייל פריח הי"ד, גיל-עד שעאר הי"ד, נפתלי יעקב פרנקל הי"ד. ולע"נ חללי מבצע צוק איתן הי"ד.

לעילוי נשמת: הגר"ע יוסף זצוק"ל. הגר"מ אליהו זצוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. הרב שלמה צורף ז"ל. רבי יעקב שושן ז"ל. יונה ז"ל. ברכה סופר ז"ל. נדיר נחום ז"ל. ניסים כהן ז"ל. סופר מנחם ז"ל. נדידה שמעון בת חזאת ז"ל. מנרה לוי ז"ל. אסתר בת תרא ז"ל. אסתר חדר ז"ל. חנה יצחקי ז"ל. דינה פונדק ז"ל. הרב אברהם צוקרמן זצ"ל. מרדכי ומשה בני לאה מורחזי ז"ל. אליהו בת פריחה ז"ל. תיציצה ויגודן ז"ל. ישראל אברהם נתן ז"ל. אסתר בת זוהרה ז"ל. אסתר וענבר נחום ז"ל. ישראל בן שושנה ז"ל. יצחק בן מול מורחזי ז"ל. רובי בן שלום צעדי ז"ל. מרים וענטו ז"ל. עוויה עמנו ז"ל. יצחק ועמרים אטיאס ז"ל. ניסים בן חנה ז"ל. יצחק ולאה אסטרעו ז"ל. רות יעקב ז"ל. חיה רחל לוי ז"ל. אליהו טייטל ז"ל. נעימה בת מצודה ז"ל. שמחה אילנה ז"ל. ראובן אלון בן נטיה ז"ל. סליקה שושן ז"ל. לואיזה מרד ז"ל. זוהרה בת חנה ז"ל. עליזה כהן ז"ל. ר' חיים אוחננה ז"ל. אהרן וקן ז"ל. אורי ארון מועלם ז"ל. ישראל בן גמרה ז"ל. חוד חגיבי ז"ל. חוד גרוסברג ז"ל. יואל דללי ז"ל. עמנו דמרי ז"ל. רבי חוד הכהן זצ"ל. יזכבר ועקנן ז"ל. עישה דהן ז"ל. ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוזה, רפאל פריעץ, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה